

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційний розрив на ринку праці України: стан та механізми його подолання

Горошкова Лідія Анатоліївна

доктор економічних наук, професор

професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДВНЗ «УМО» НАПН України

Що таке кваліфікаційний розрив і як його подолати

По-перше, це явище поширене та дуже впливає на економіку.

Навіть у розвинених країнах світу до 25% працівників мають кваліфікаційний розрив.

У країнах, що розвиваються, показник вищий – до 60%.

Шкода від кваліфікаційного розриву величезна – втрата продуктивності праці становить 6%, а світовий ВВП втрачає 5 трильйонів доларів щорічно.

Якщо зробити припущення, що в Україні такий самий кваліфікаційний розрив, як у країнах ОЕСР (6%), то щорічні втрати ВВП становитимуть приблизно 300 мільярдів гривень.

5 трлн. ??? – 0,7%

Прогноз розвитку економіки європейських країн у 2024 р.

Прогнози розвитку світової економіки у 2024 р.

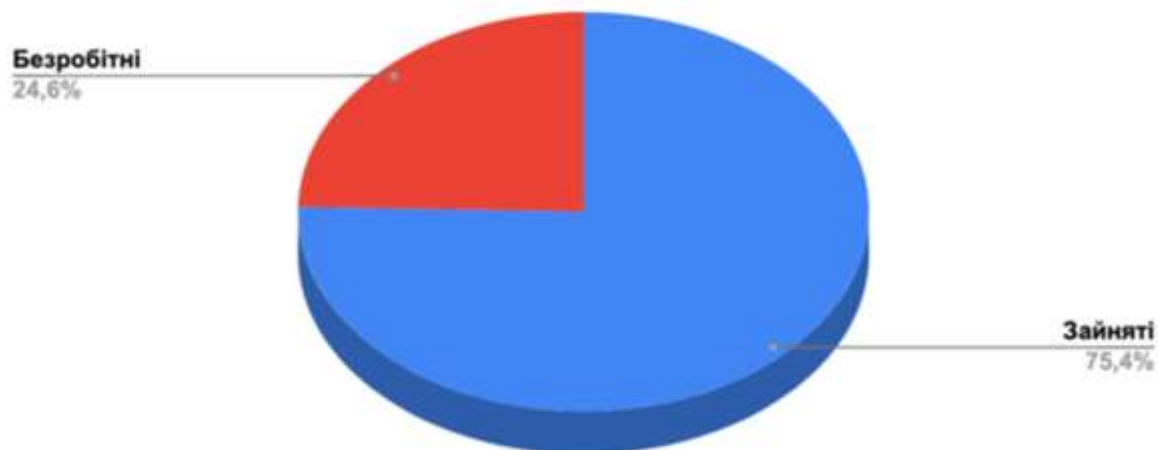
Аналітики компанії McKinsey & Company стверджують, що зусилля щодо вирішення проблеми кваліфікаційного розриву варті того – продуктивність праці зростає на 40%.

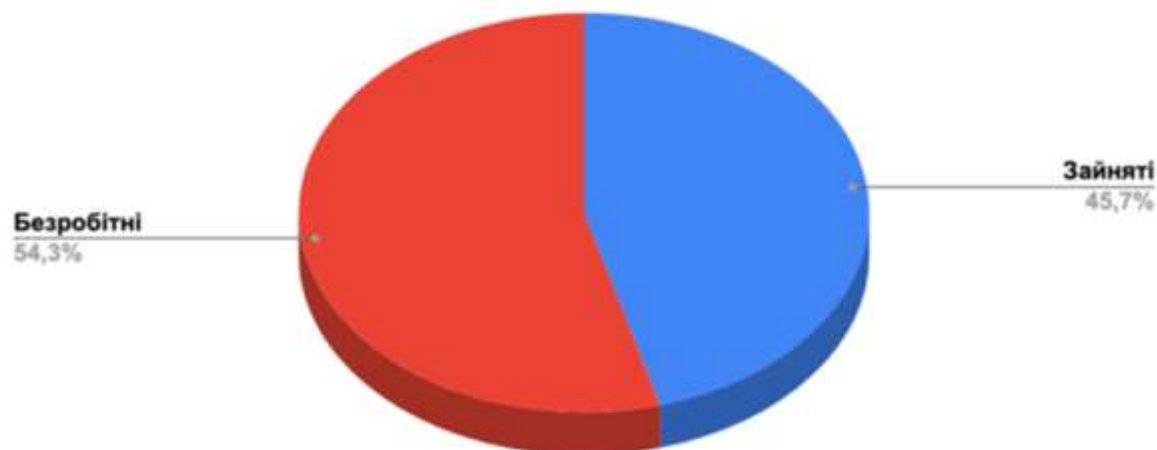
Для України проблема кваліфікаційного розриву має бути навіть більш актуальною. Перше – на відміну від країн ЄС, де показник працевлаштування випускників університетів у 2021 році перевищував 84%, в Україні ми мали значно нижчий показник – 58,9%.

Друге – маючи один із найбільших показників поширення вищої освіти серед дорослого населення в Європі, майже 60%, Україна має один з найнижчих показників продуктивності праці, посідаючи лише 75 місце у світі. І це при тому, що в Україні чи не найбільший показник охоплення вищою освітою випускників шкіл – близько 80%. За такої ситуації, якість кваліфікаційних навичок випускників університетів – це вже питання національної безпеки країни, або як мінімум її економіки.

Працевлаштування випусників закладів вищої освіти 2018–2020 років

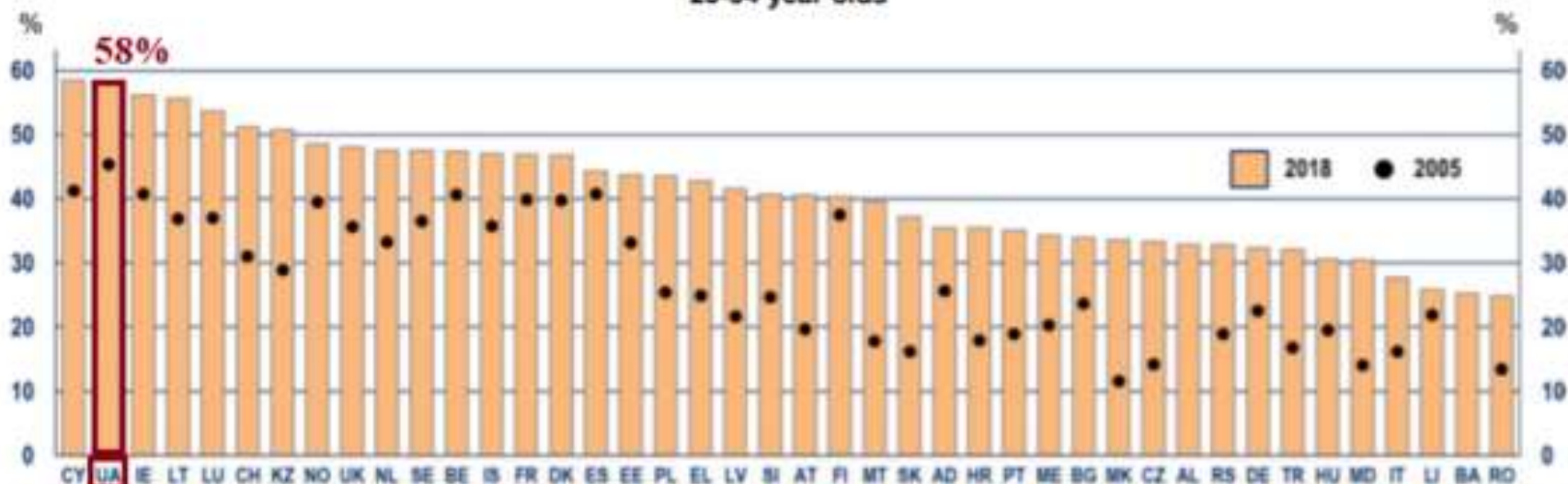
Працевлаштування випусників закладів вищої освіти 2021–2022 років

Охоплення вищою освітою населення віком від 25 до 34 років, %

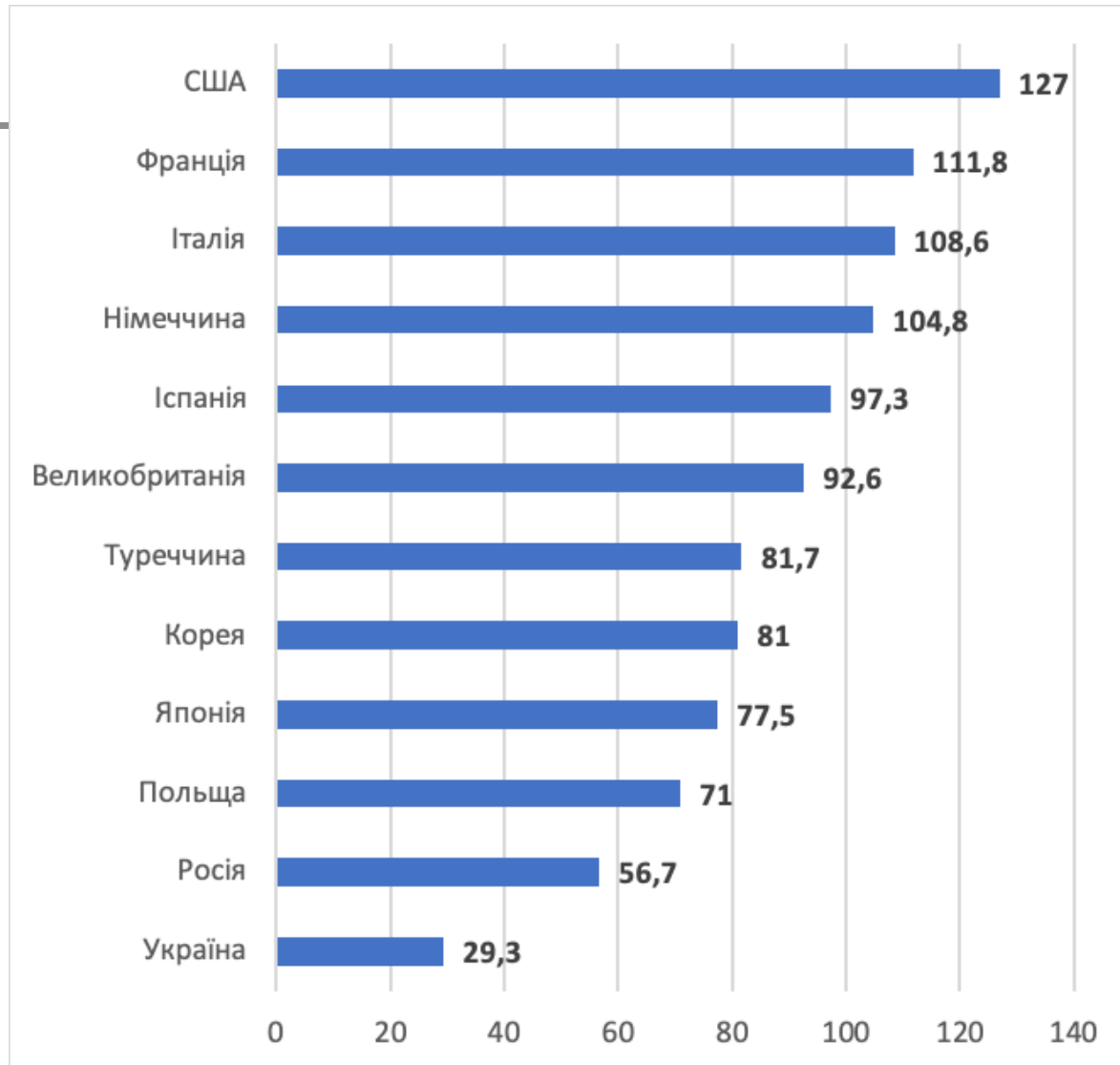
Percentage of persons with tertiary education by age group, year 2005 and 2018

25-34 year olds

Україна

Продуктивність праці, тис. дол. США на людину на рік

По-друге, кваліфікаційний розрив потребує істотної уваги з боку системи вищої освіти.

Як свідчать опитування роботодавців та міжнародні дослідження, університети мають опікуватися формуванням у студентів таких навичок:

здатність вирішувати проблеми (розрив з очікуваннями роботодавців становить 29%);

стресостійкість (розрив становить 29%);

комунікаційні навички (розрив становить 24%);

адаптивність (розрив – 20%);

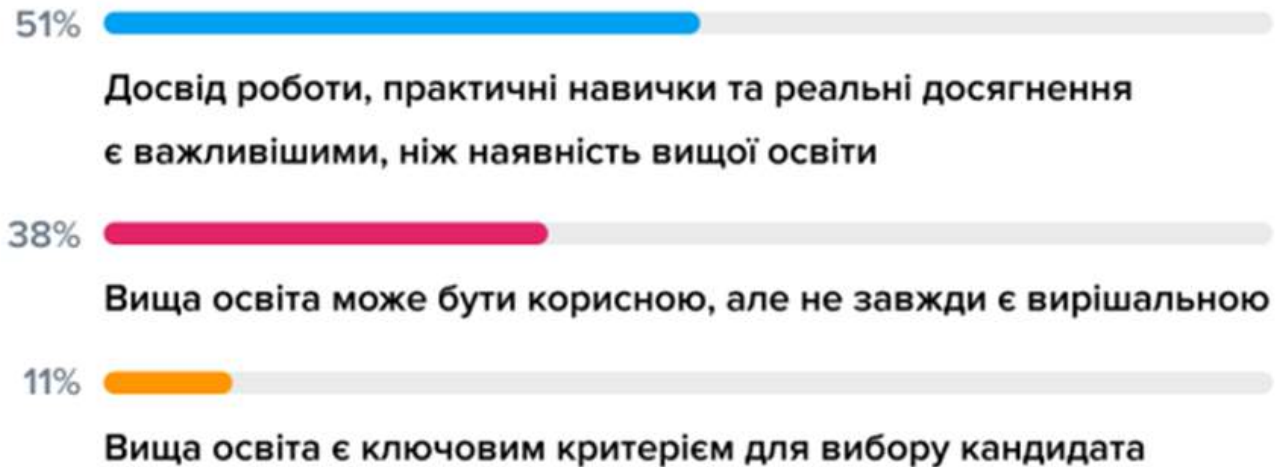
аналіз даних (розрив – 20%);

лідерські якості (розрив – 19%)

Наскільки для вас важлива наявність вищої освіти в кандидата?

Результати опитування на Work.ua

Протягом 2021–2023 років частка компаній, які вважають, що мають проблему кваліфікаційного розриву, зросла з 55% до 69%, тобто на 14 відсоткових пунктів, і це усього за два роки. Це свідчить про те, що проблема кваліфікаційного розриву прогресує.

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Дистанційна робота

61%

респондентів мають
можливість працювати
дистанційно

33%

бізнесів мають
не більше 5%
працівників за
кордоном

У 2023 РОЦІ

76% бізнесів підвищують
рівень заробітної плати

51% наймають нових
працівників

21% заморозили бюджети, на
розвиток, навчання та
утримання персоналу

8% скорочують персонал

1,5% зменшують рівень
заробітної плати

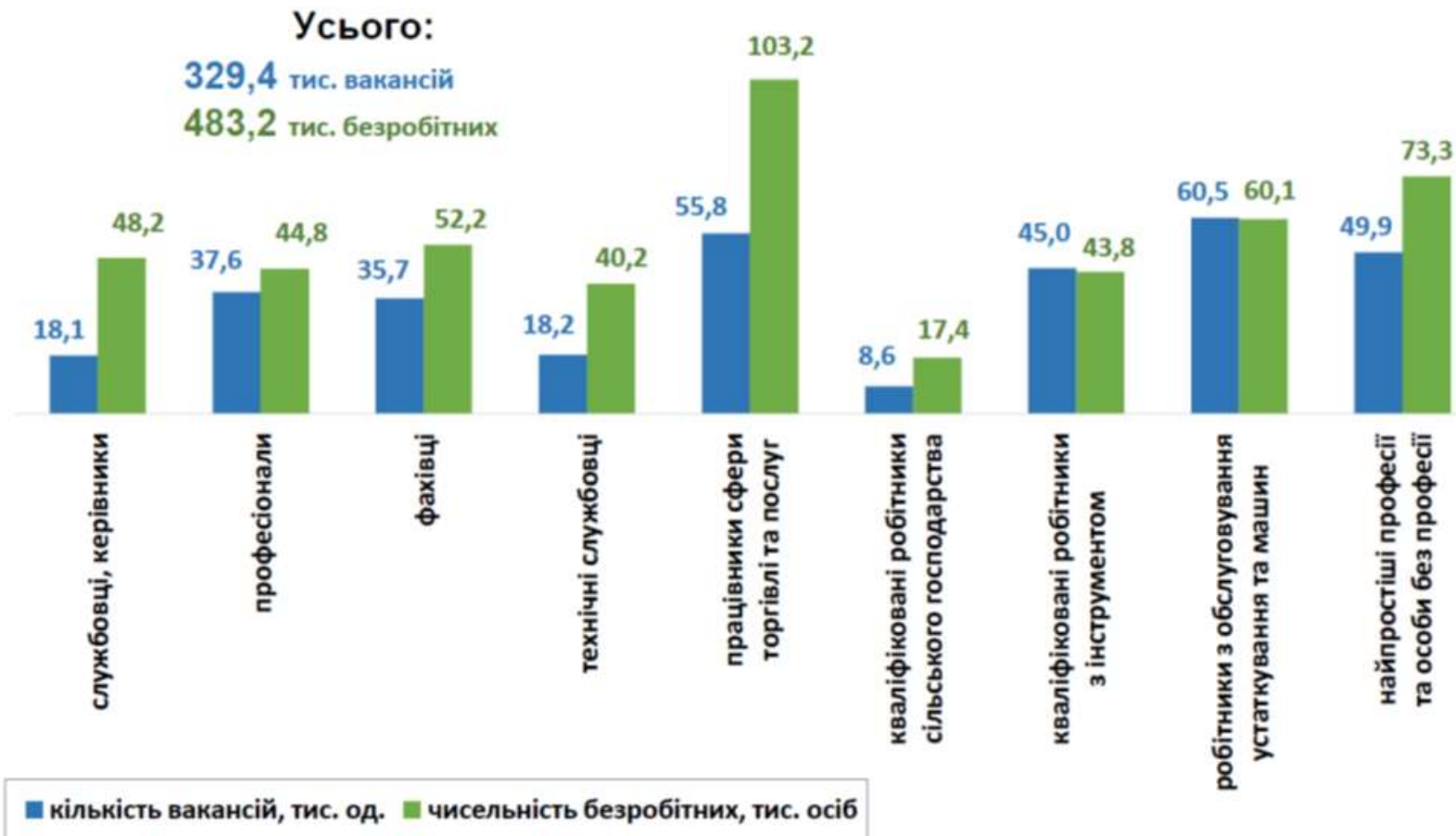
У 2024 РОЦІ

65% бізнесів планують
відкривати вакансії

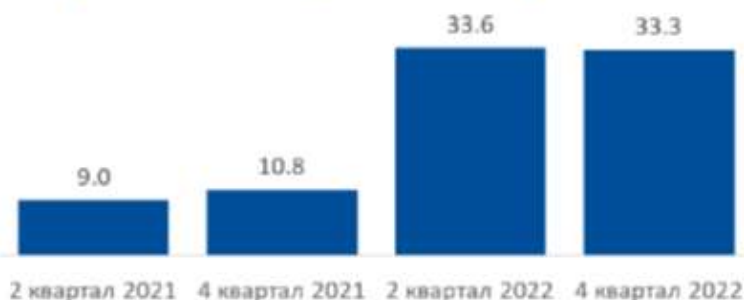
80%+ бізнесів не планують
скорочувати чисельність
персоналу

93% компаній планують
підвищення рівня
заробітної плати

Кількість вакансій та чисельність безробітних за професійними групами

Зростання рівня безробіття

Безробіття зросло:

- ❶ Працівники Торгівлі (+5,4%)
- ❷ Найпростіші професії (+2,7%)

Безробіття скоротилось:

- ❸ Робітники з обслуговування машин та устаткування (-6,3%)
- ❹ Керівники (-3,3%)

Зростання потреб у навчанні

Забезпечували навчання працівників у 2022 році

26%

Мають потреби навчати працівників у 2023 році

33%

Не мають можливості фінансувати навчання у 2023 році

45%

Співпрацюють із закладами ПТО

37%

Професії, за якими кількість вакансій є найбільшою, станом на 1 січня 2024 року
за професійними групами **ТОП-10**

Службовці та керівники

- менеджер (управитель) із збуту
- головний бухгалтер
- менеджер (управитель)
- начальник відділу поштового зв'язку
- майстер
- завідувач господарства
- начальник відділу
- керівник гуртка
- начальник відділення зв'язку
- заступник начальника відділу

Професіонали, фахівці

- бухгалтер
- фахівець
- сестра медична (брат медичний)
- спеціаліст державної служби (місцевого самоврядування)
- вчитель закладу загальної середньої освіти
- фармацевт
- вихователь
- інженер
- інспектор (пенітенціарна система)
- майстер виробничого навчання

Роботодавці

Збереження дефіциту

30%

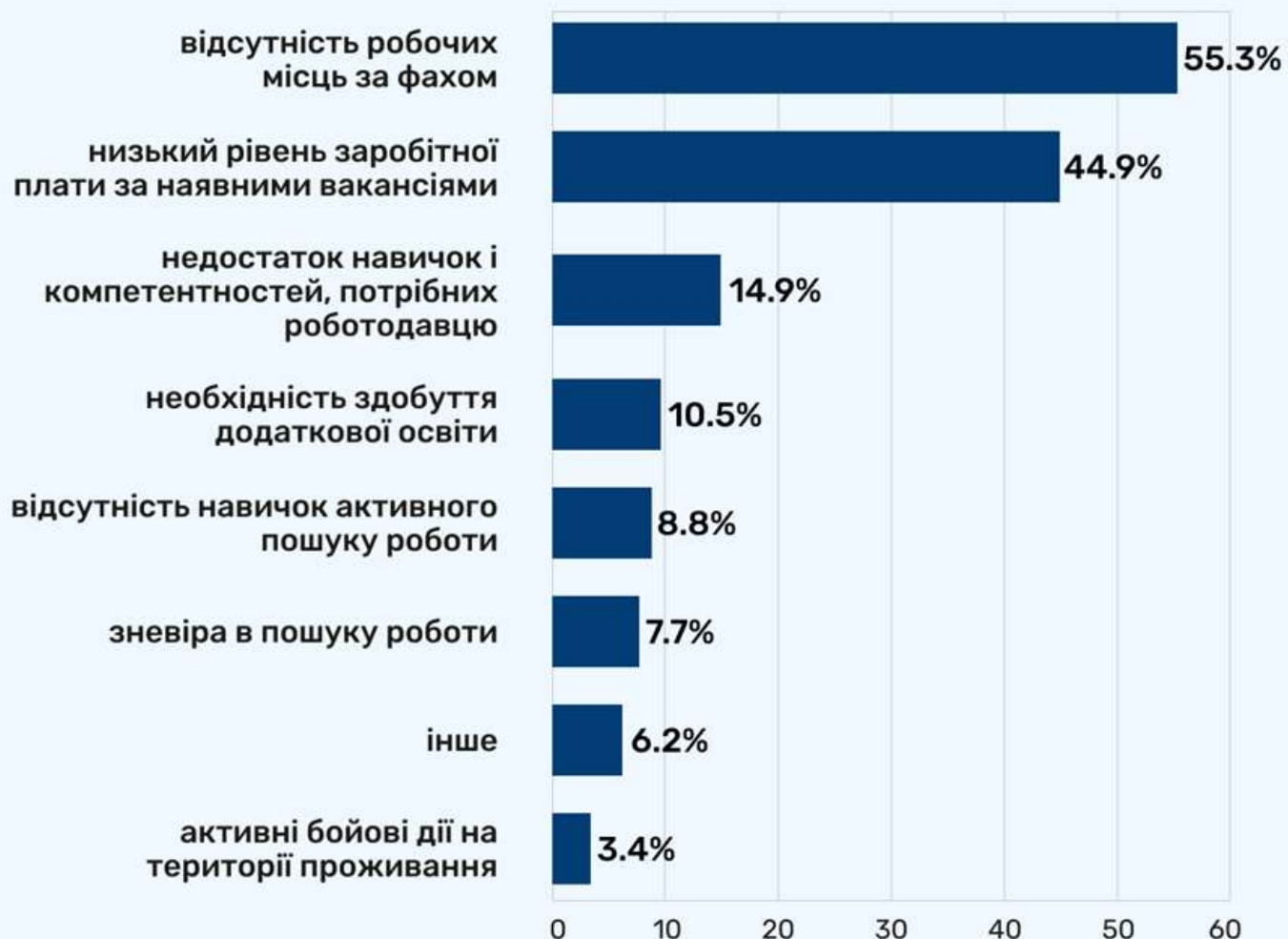
мали труднощі
найму

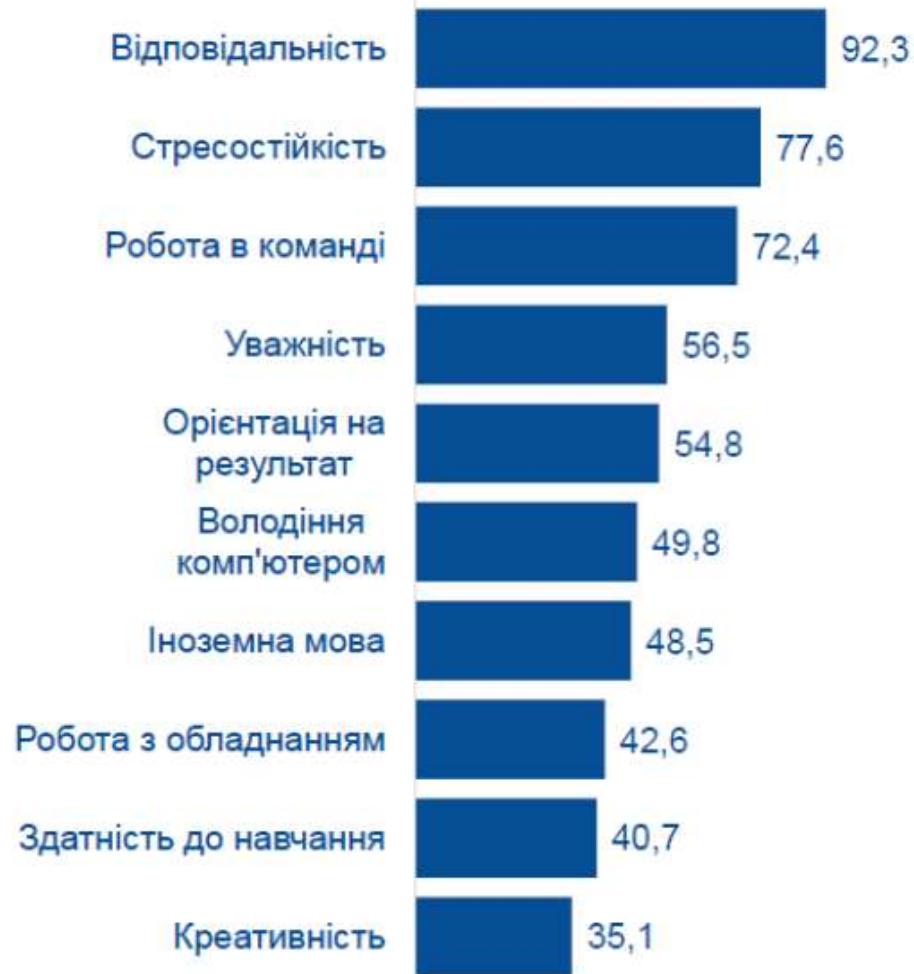
Працівники

ПРОБЛЕМИ У ПОШУКУ РОБОТИ.

%, можна обрати не більш як 3 варіанти відповіді

Затребувані навички

В перспективі для бізнесу зростатиме значення:

- Особистої відповідальності та свідомого кар'єрного планування
- Здатності до навчання
- Володіння іноземними мовами
- Роботи із сучасним обладнанням (у т. ч. цифровим)
- Роботи з інтеграції штучного інтелекту до систем електронної комерції, маркетингу тощо
- Знання європейських стандартів та норм

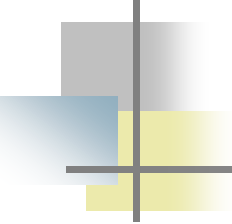
Hard та soft skills: від аналізу до креативу

Гнучкість та адаптивність. За даними IBM, за останні десять років технології розвивалися швидше, ніж за попередні 100. Тож ці скіли допоможуть бути в тренді за будь-яких умов.

Пошук та обробка даних. Людина споживає близько 34 гігабайтів інформації на день. Для порівняння, це середня місткість iPhone 5. Тож уміти користуватися Excel уже замало. Треба знати інструменти аналітики, програмами для візуалізації даних та знати, як їх використовувати на користь компанії.

Здатність навчатися. До 2025 року 50% працівників потребуватимуть перекваліфікації через швидкий розвиток технологій. Якщо ти не готовий навчатися - ШІ буде працювати замість тебе.

Digital знання. Згідно з дослідженням PayScale за 2021 рік, люди, які володіють знаннями діджитал-маркетингу, заробляють більше на 11,7%. Але вимоги роботодавців щороку зростають. Тому креативне мислення, знання соцмереж та фоторедакторів — це база на будь-якій роботі.

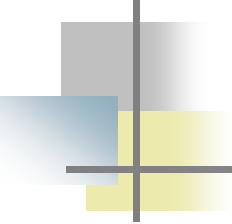

Знання мов. За даними Work.ua, 40% українських вакансій вимагають знання іноземної мови. А різниця між розробником, який знає англійську та володіє нею на початковому рівні — \$1000-2000.

Екологічна та соціальна відповідальність. У світі, де дедалі більше акценту робиться на сталий розвиток, розуміння екологічних і соціальних проблем буде ключовим для будь-якого фахівця.

Інтеркультурні компетенції. Глобалізація продовжує скорочувати відстані між культурами. Уміння працювати з людьми з різних культур і розуміти їхній контекст стає дедалі ціннішим.

Кібербезпека. Зі зростанням залежності від цифрових технологій і даних, фахівці з кібербезпеки будуть затребувані як ніколи.

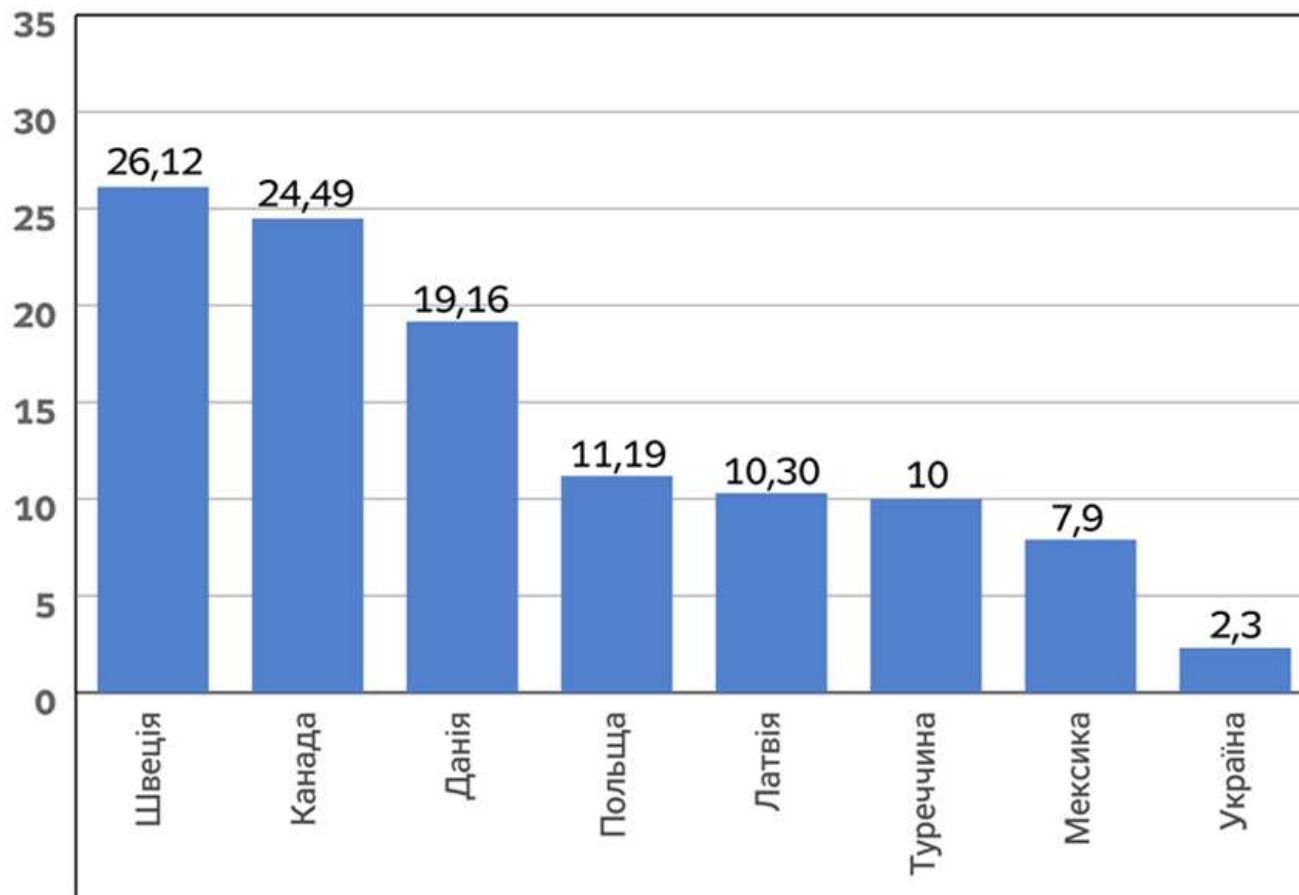
Емоційний інтелект. У світі, де машини можуть виконувати безліч рутинних завдань, людська здатність розуміти й керувати емоціями стає дедалі ціннішою.

Уміння працювати зі ШІ та автоматизацією. Не тільки розуміння, як працює ШІ, а й уміння взаємодіяти і працювати в тандемі з ним.

Стійкість до стресу. У світі, що швидко змінюється, вміння підлаштовуватися під нові умови і зберігати продуктивність у стресових ситуаціях буде вкрай важливим.

Здатність до критичного мислення. В епоху інформаційного надлишку вміння відрізнити факти від думок і ухвалювати обґрунтовані рішення матиме величезне значення.

Витрати на одного студента на рік, тис. дол. США

**Успіх - це вміння рухатись від невдачі
до невдачі, не втрачаючи ентузіазму.**

Вінстон Черчилль

Дякую за увагу!